

การพัฒนาทุนมนุษย์: มุมมองของนักเศรษฐศาสตร์ (Human Capital Development: An Economist's Perspective)

รศ. ดร. วีระชาติ กิเลนทอง
สถาบันวิจัยเพื่อการประเมินและออกแบบนโยบาย (RIPED)
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (UTCC)

BOT Symposium
29 กันยายน 2566

- ในยุคแรก Becker (1994) ให้นิยามของ**ทุนมนุษย์ (human capital)** ว่าเป็น "activities that influence future monetary and psychic income by increasing resources in people"
- ในปัจจุบัน **ทุนมนุษย์ (human capital)** ถูกใช้แทนศักยภาพของปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งในแง่ของผลิตภาพ (productivity) และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ (quality of life)
  - ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร IQ Executive Functions บุคลิกภาพ (personality) สุขภาพกายและใจ
- **ทุนมนุษย์ (human capital)** ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างแรงงานทักษะสูง ซึ่งนำไปสู่นวัตกรรมที่เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต (Lucas, 1988; Romer, 1990; Mankiw, Romer, and Weil, 1992)

Key Question

How is Human Capital Formed?

- ณ ปัจจุบัน เราเข้าใจกระบวนการสร้างสิ่งของหรือทุนทางกายภาพ (physical capital) เป็นอย่างดี

$$Phone = F(\text{silicon, plastics, glasses, gold, lithium, } \dots)$$

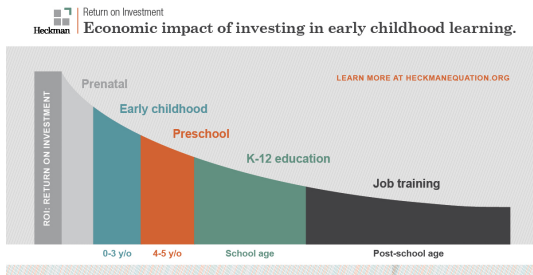

- แต่ยังคง**เข้าใจกระบวนการผลิตทุนมนุษย์ (human capital formation process) เพียงเล็กน้อย**
- ในทางเทคนิค คำถามคือ **ฟังก์ชันการผลิตทุนมนุษย์ (human capital production formation) มีหน้าตาเป็นอย่างไร?**

$$H = F(\text{Toys, Books, Time, Teachers, Curriculum, Parent Abilities, ...})?$$

- ปัจจุบันนำ**เข้าหลักประกอบด้วยอะไรบ้าง? แต่ละปัจจัยส่งผลต่อผลิตภาพในการผลิตทุนมนุษย์อย่างไร? ช่วงอายุใดเป็นช่วงที่การผลิตทุนมนุษย์มีศักยภาพสูงสุด?**

- ฟังก์ชันการผลิตทุนมนุษย์ (human capital production formation) ใน Cunha, Heckman, and Schennach (2010) ระบุว่า ทักษะในช่วงเริ่มต้นส่งผลต่อประสิทธิภาพของการลงทุนในช่วงหลัง (dynamic complementarity)
  - การลงทุนในเด็กปฐมวัยช่วยเพิ่มผลตอบแทนของการลงทุนในระดับประถมศึกษา
- การพัฒนาเด็กด้อยโอกาสตั้งแต่ช่วงปฐมวัยช่วยลดช่องว่างของทุนมนุษย์ระหว่างเด็กด้อยโอกาสและเด็กกลุ่มอื่นได้มากกว่าการลงทุนในช่วงหลัง

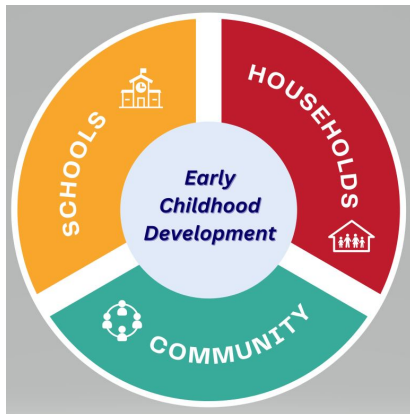
Lesson from COVID-19
Learning Losses for Young Children

- Kilenthong et al. (2023) ประเมินภาวะการเรียนรู้ถดถอยในเด็กปฐมวัย โดย
ใช้การสั่ง lockdown บางจังหวัดช่วงปลายปี 2563 ถึงต้นปี 2564 เป็นการ
ทดลองทางธรรมชาติ (natural experiment)
  - การปิดสถานศึกษาในช่วงการระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้เกิดปัญหาภาวะการ
เรียนรู้ถดถอย (learning loss) กับเด็กปฐมวัยอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในด้านคณิตศาสตร์และความจำใช้งาน (working memory)
  - เด็กปฐมวัยที่โดยปกติมีความได้เปรียบมากกว่ามีแนวโน้มที่จะได้รับผลกระทบ
จากการปิดเรียนมากกว่า ส่งผลให้ช่องว่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
(achievement gap) ระหว่างนักเรียนจากครอบครัวที่มีฐานะดีและไม่ดีลดลง
- บทเรียนสำคัญคือ
  - 1 สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ในช่วงปฐมวัย
  - 2 ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมที่จะจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยด้วย
ตนเอง

- การพัฒนาทุนมนุษย์ในช่วงปฐมวัยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก 3 ด้าน
depends on the following three factors

- 1 Schools: คุณภาพการศึกษา
- 2 Households: การลงทุน (investment) และการอบรมเลี้ยงดู (parenting) ของผู้ปกครอง
- 3 Community: โครงสร้างพื้นฐานและสินค้าสาธารณะภายในชุมชน

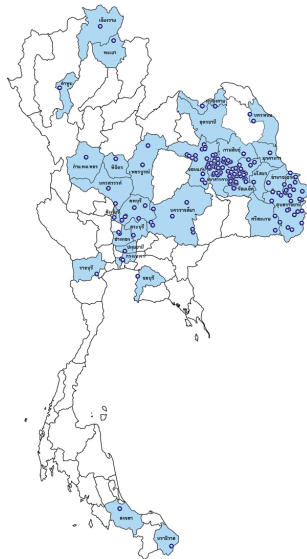

การยกระดับคุณภาพการศึกษา
ด้วยการอบรมครูปฐมวัยแบบ On-Site Training

On-Site Teacher Training

Key Scaling Up Tool

- มากกว่า 200 สถานศึกษาเข้าร่วมการอบรม **On-site training**
- ฝึกปฏิบัติในห้องเรียนของศูนย์อบรม เป็นเวลา 2 สัปดาห์
- พัฒนาทักษะการสอนที่เจาะจง (สอดคล้องกับข้อสรุปของ Popova et al., 2022)
- ได้รับแผนการสอนรายวันตลอดทั้งปีการศึกษา (สอดคล้องกับข้อสรุปของ Andrew et al., 2022 และ Banerjee et al., 2007)
- สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัยได้มากน้อยเพียงใด?

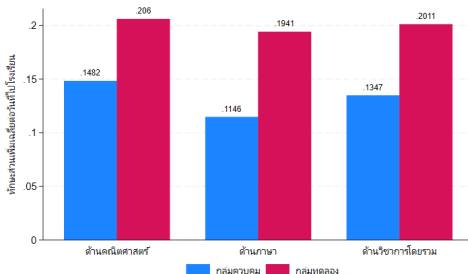
- นักวิจัยได้ร่วมมือกับกสศ. ทดลองสุ่มแบบ RCT ในระหว่างปี 2562-2563 (ก่อนโควิด-19)
- กลุ่มตัวอย่างหลัก: เด็กปฐมวัย 866 คน จาก 70 ห้องเรียน (57 โรงเรียนในพื้นที่ชนบทของจังหวัดร้อยเอ็ด)
- เครื่องมือวัดพัฒนาการเด็ก: School Readiness (ประเมินทั้งก่อนและหลังการทดลอง)
  - Maths (NI, NC, PS, SA, MT), Literacy (TI, SV, LC)
- Classroom Quality: ได้จากการส่งผู้เชี่ยวชาญไปนิเทศการสอน
- ข้อมูลพื้นฐาน
  - 1 Children: เพศ อายุ สัดส่วนนักเรียนต่อครู ความต้องการพิเศษ สุขภาพ น้ำหนักส่วนสูง
  - 2 Teachers: ระดับการศึกษา จบสาขาปฐมวัยหรือไม่
  - 3 Households: ความมั่งคั่ง จำนวนหนังสือ การศึกษาของผู้ปกครอง การที่พ่อแม่ไม่ได้อาศัยอยู่ด้วย

Intent-to-Treat Effect (ITT): Estimation Results

- ผลการเปรียบเทียบมูลค่าเพิ่มจากการสอนหนึ่งวัน (daily learning gains)

$$\frac{\theta_{i1}^s - \theta_{i0}^s}{\tau_i^{01}} = \alpha^s + \beta^s T_i + \gamma^s X_i + \varepsilon_i^s, \quad (1)$$

- เพิ่มความพร้อมฯ ด้านคณิตศาสตร์ ได้ประมาณร้อยละ 39 ของกลุ่มควบคุม
- เพิ่มความพร้อมฯ ด้านภาษา ได้ประมาณร้อยละ 69 ของกลุ่มควบคุม
- เพิ่มความพร้อมฯ โดยรวม ได้ประมาณร้อยละ 49 ของกลุ่มควบคุม

- นักวิจัยตรวจสอบว่า ผลที่ได้เป็นผลปลอม (spurious result) หรือไม่?
  - โดยใช้น้ำหนักและส่วนสูงเป็นผลลัพธ์แทน
- คำตอบ: น่าจะไม่ใช่ผลปลอม เพราะผลของทดลองที่มีต่อน้ำหนักและส่วนสูงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

	Weight	Weight	Height	Height
Treat	0.0340	-0.00967	-0.00499	-0.102
	(0.278)	(0.328)	(0.435)	(0.426)
N	866	552	866	552
Control	X ¹	X ²	X ¹	X ²

Note: Clustered-standard errors are in parentheses: * p<0.05, ** p<0.01, *** p<0.001.

Potential Mechanisms

Improving Teaching Qualities as Potential Mechanisms

- ผลจาก factor analysis แนะนำว่า ควรแบ่ง “คุณภาพห้องเรียน” ออกเป็น
  - 1 PDR quality: คุณภาพของกระบวนการ Plan-Do-Review ในช่วงกิจกรรมเสรี
  - 2 Overall-Classroom quality: คุณภาพโดยรวมของห้องเรียนที่ไม่รวม PDR
  - 3 Interaction: ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็ก
  - 4 Supporting: การสนับสนุนผู้เรียน
  - 5 Preparation: การเตรียมความพร้อมของครู
- ผลการวิเคราะห์พบว่า การทดลองส่งผลให้ห้องเรียนมี **PDR quality** และ **Overall quality** เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

	PDR	Overall	Interaction	Supporting	Preparation
Treat	0.919*** (0.332)	0.520** (0.239)	0.255 (0.252)	0.247 (0.237)	0.264 (0.393)
N	69	69	68	68	68

Note: Clustered-robust standard errors at the school level are in parentheses, and
* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$.

No Impact on Parental Investment: No Spillover

- ผลการวิเคราะห์พบว่า การทดลองไม่ได้ส่งผลต่อการลงทุนของครอบครัวหรือพฤติกรรมของเด็กที่บ้าน
  - ผลของการทดลองมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นที่โรงเรียน ไม่ได้มาจากที่บ้าน

	No. books	No. books	Reading Time	Reading Time	Tablet Time	Tablet Time
Treat	-0.112 (0.392)	0.152 (0.507)	0.107 (0.211)	0.280 (0.205)	-0.00327 (0.0425)	-0.0113 (0.0418)
N	688	549	664	530	680	543

Note: Clustered-standard errors at the school level are in parentheses, and * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$.

- **On-Site Training** เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า ถ้าครูปาไปใช้จริง (มีต้นทุนส่วนเพิ่มต่อหัวอยู่ที่ประมาณ 1,000 บาท ต่อนักเรียนหนึ่งคน)
- แต่ยังมีประสพปัญหาในการขยายผล น่าจะเป็นเพราะสถานศึกษาปฐมวัยส่วนใหญ่ยังขาดแรงจูงใจ (incentives) ที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น
- นักเศรษฐศาสตร์จำนวนไม่น้อยให้ความสนใจการพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วย **parenting home visiting program**
  - Parenting program เป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้ปกครองมีแรงจูงใจ (incentives) ในการอยากเห็นบุตรหลานมีพัฒนาการที่ดีขึ้น แต่มีต้นทุนที่ความหลากหลายของครัวเรือน
- นักวิจัยและกสศ. อยู่ในระหว่างดำเนินการทดลองรูปแบบ RCT เพื่อทดสอบ **Reach Up parenting program** (Grantham-McGregor et al. (1991); Gertler et al. (2014); Attanasio et al. (2020); Heckman et al. (2020)) ใน 8 จังหวัดทั่วประเทศ (น่าจะทราบผลคร่าวๆ ต้นปีหน้า)

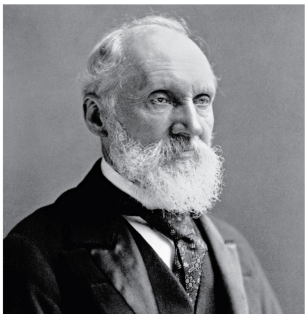
- นักเศรษฐศาสตร์ช่วยประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการพัฒนาทุนมนุษย์
- แต่ที่สำคัญเสียยิ่งกว่าคือ การทำความเข้าใจกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างเป็นระบบ

$$V_t(A_t, H_t) = \max_{C_t, \ell_t, T_t, M_t, A_{t+1}} U(C_t, \ell_t) + \beta E [V_{t+1}(A_{t+1}, \hat{H}_{t+1})]$$

โดยที่

$$C_t + w_t L_t + w_t T_t + p_t M_t + A_{t+1} \leq (1 + R_t) A_t + w_t L_t + B_t$$
$$\hat{H}_{t+1} = f_t(H_t, T_t, M_t); \ell_t + T_t \leq L_t; A_{t+1} \geq D$$

- แบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์เป็นเครื่องมือที่สามารถช่วยให้เข้าใจบทบาทของเศรษฐกิจฐานะ; credit constraints; time endowment; time preferences; risk preferences; beliefs regarding human capital production formation etc. ต่อการตัดสินใจลงทุนในทุนมนุษย์

Lord Kelvin

“If you cannot measure it, you cannot improve it. When you can measure what you are speaking about, and express it in numbers, you know something about it; but when you cannot measure it, cannot express it in numbers, your knowledge is of a meagre and unsatisfactory kind.”

Lord Kelvin